

Återkallelse och rasering av 70 kV-ledning (ÄL7 S4 och ÄL7 S5) mellan Litslena – Bålsta, och del av ÄL84 mellan Sigtuna och Bålsta, Enköping, Håbo och Upplands-Bro kommuner, Uppsala och Stockholms län

Ansökan om återkallelse för nätkoncession för linje

December 2025

2026-01-08

2026-100024-0001

Projektorganisation

Vattenfall Eldistribution AB
www.vattenfalleldistribution.se

Telefonväxel:	08-739 50 00
Org.nr:	556417-0800
Projektledare:	Gustav Gärskog
Tillstånd och rättigheter:	Åsa Thidell

Konsult
Rejlers Sverige AB
www.rejlers.se

Tillståndsansvarig: Camilla Winqvist

Foton, illustrationer och kartor har om inget annat anges, tagits fram av Vattenfall Eldistribution AB och konsultbolaget.

Kartunderlag: ©Lantmäteriet, Länsvisa och nationella geodata ©Länsstyrelsen.

INNEHÅLL

1.	Inledning	4
1.1.	Bakgrund och syfte	5
2.	Teknisk utformning och beskrivning av verksamheten	5
2.1.	Beskrivning av befintlig luftledning	5
2.2.	Rasering av befintlig ledning	6
2.3.	Kvarlämnande av anläggningsdelar i marken	6
2.4.	Hantering av massor och annat material	6
2.5.	Föroreningar och risk för spridning till yt- eller grundvatten	6
2.6.	Samordning inför rasering	7
3.	Miljöeffekter och föreslagna skyddsåtgärder	7
3.1.	Naturmiljö	7
3.1.1.	Skadeförebyggande skyddsåtgärder	7
3.2.	Hjälstaviken	8
3.2.1.	Konsekvensbedömning	8
3.3.	Mark och vatten	8
3.3.1.	Skadeförebyggande skyddsåtgärder	10
3.3.2.	Konsekvensbedömning	10
3.4.	Friluftsliv och landskapsbild	10
3.4.1.	Skadeförebyggande skyddsåtgärder	11
3.4.2.	Konsekvensbedömning	11
3.5.	Kulturmiljö	11
3.5.1.	Skadeförebyggande skyddsåtgärder	11
3.5.2.	Konsekvensbedömning	11
3.6.	Infrastruktur, markanvändning och planer	11
3.6.1.	Skadeförebyggande åtgärder	12
3.6.2.	Konsekvensbedömning	12
4.	Samlad bedömning	12

Bilaga 1. Raseringskarta.

2026-01-08

2026-100024-0001

1. Inledning

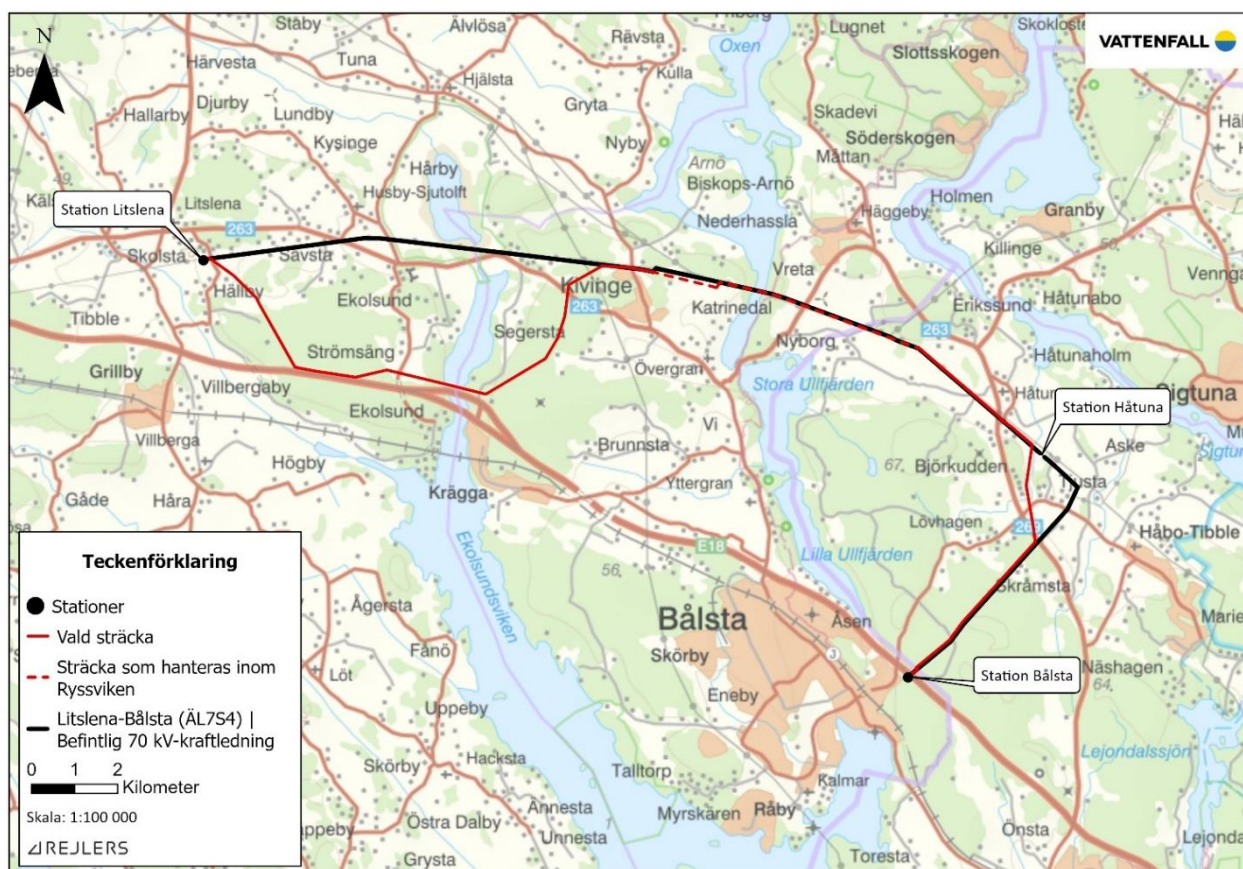
Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall Eldistribution) planerar att uppföra en ny 130 kV luftledning med littera ÄL69 S4 mellan befintlig transformatorstation Litslena i Enköpings kommun och befintlig station i Bålsta i Håbo kommun, Uppsala län. Kraftledningen sträcker sig även genom Upplands-Bro kommun i Stockholms län. Ledningen ersätter befintlig 70 kV-ledning (ÄL7 S4 och ÄL7 S5) mellan Litslena och Bålsta som ska raseras och vars tillstånd ska återkallas, del av koncession med anläggningsnummer 731 FAn.

Svenska kraftnät har skickat en begäran till Vattenfall Eldistribution om att flytta den befintliga 70 kV-kraftledningen (ÄL7 S4 och ÄL7 S5) för att ge plats för Svenska kraftnäts nya ledning CL60 vid ett smalt område över sjön Ekoln som kallas Ryssviken. Vid Ryssviken går flera kraftledningar parallellt, vilket gör att det finns tekniska svårigheter i området, som gjort att Vattenfall Eldistribution valt att hantera projekt Ryssviken separat.

Den befintliga ledningen sträcker mellan Litslena station till Håtuna station och vidare till Bålsta station, se **Fel! Hittar inte referenskälla..**

Även en del av den befintliga ledningen mellan Sigtuna och Bålsta (ÄL84) (del av koncession med anläggningsnummer 731 FAn) kommer att raseras mellan Bålsta och Tjusta, se Figur 2. I denna ansökan ingår även ansökan om återkallelse för berörd del, som framgår enligt karta.

Inför rivning av en luftledning som är uppförd och driftsatt med stöd av nätkoncession för linje ansöks om återkallelse av koncessionen hos Ei där myndigheten i förekommande fall beslutar om återställningsåtgärder.

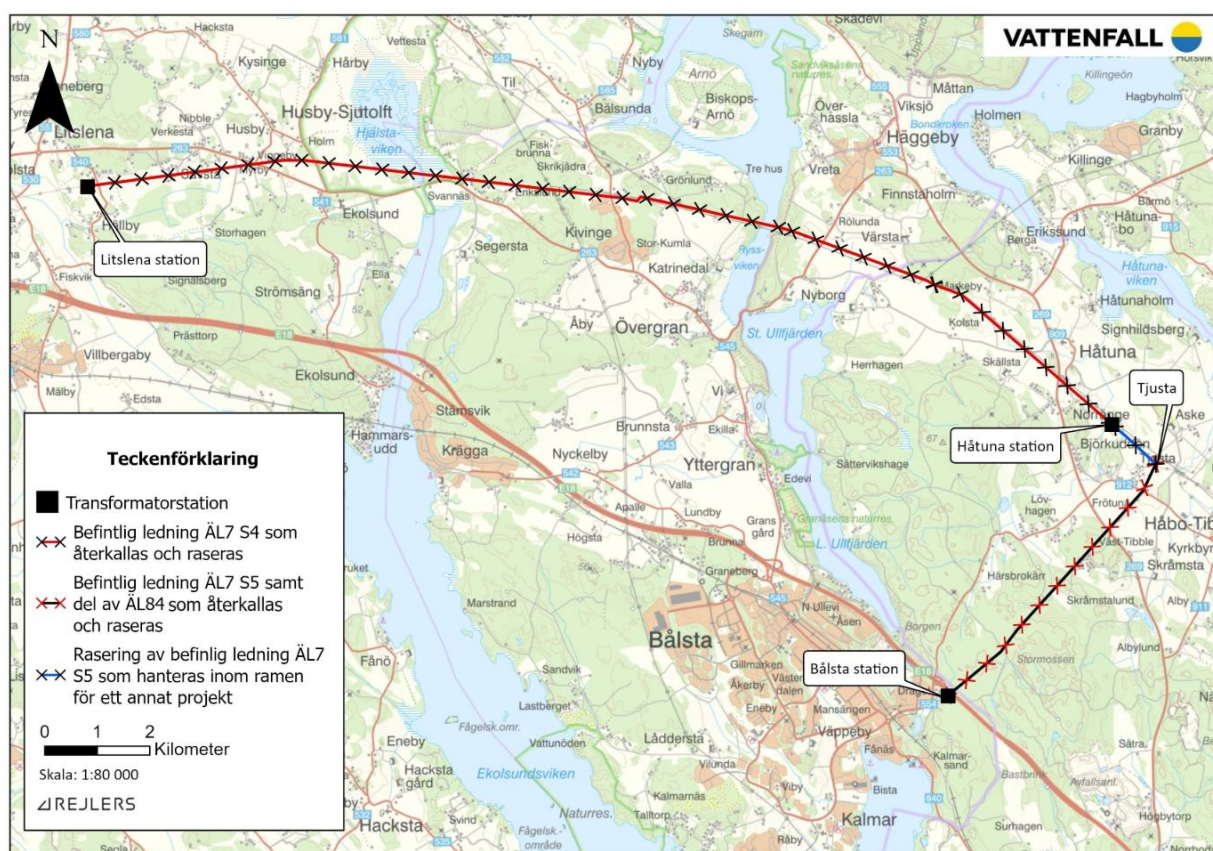

Figur 1. Befintlig ledning.

1.1. Bakgrund och syfte

Ledningen Litslena-Bålsta utgör en del av Kapacitet Stockholm vilket är Vattenfall Eldistributions storsatsning för att uppgradera regionnätet i Stockholms län och väsentliga kraftledningar i angränsande län. Inom ramen för Kapacitet Stockholm spänningshöjs dagens 70 kV-ledningar till 130 kV vilket ger en ökad kapacitet och driftsäkerhet. Som en del i detta planeras en ny 130 kV-kraftledning (ÄL69 S4) mellan stationerna Litslena och Bålsta, vilken ska ersätta den befintliga 70 kV-kraftledningen (ÄL7 S4 och ÄL7 S5) mellan stationerna.

När den planerade ledningen (ÄL69 S4) har tagits i drift kommer den befintliga ledningen mellan Litslena-Håtuna (ÄL7 S4) att tas ur drift och raseras. En del av befintliga ledningen (ÄL7 S5) mellan Håtuna-Bålsta kommer raseras medan resterande del hanteras i ett senare skede. Även en del av den befintliga ledningen mellan Sigtuna och Bålsta (ÄL84) kommer att återkallas och raseras mellan Bålsta och Tjusta, se figur 2 och Bilaga 1.

Figur 1: Befintlig kraftledning som raseras inom detta projekt och som raseras inom ramen för annat projekt.

2. Teknisk utformning och beskrivning av verksamheten

2.1. Beskrivning av befintlig luftledning

Den befintliga luftledningen är cirka 21 kilometer lång och byggdes år 1934 med undantag för en sambyggd del över Ryssviken som byggdes år 1986. Luftledningen består av kreosotimpregnerade portalstolpar i trä och portalstolpar av stål där ledningen är sambyggd med Svenska kraftnäts ledning.

Stag förekommer på vissa av stolparna. Vinkelstolpar är stagförankrade i jord. Jordförankringen består av cirka 3 meter långa impregnerade slipers, antingen en eller flera ihopskruvade slipers. Dessa ligger på 2–2,5 meters djup. I Hjälstaviken har vissa av stolparna så kallade mosställ.

Efter Segersta österut löper aktuell luftledning parallellt med två av Svenska Kraftnäts luftledningar i cirka 7,5 kilometer och är sambyggd med en av dessa en del av sträckningen. På den del av sträckningen som är sambyggd med Svenska Kraftnäts ledning hänger aktuell luftledning under Svenska Kraftnäts ledning.

Aktuell ledning har tre horisontellt monterade faslinor och stolphöjder varierar mellan cirka 9 och 37 meter beroende på terrängenskaper.

Skogsgatan där ledningen går är 40 meter bred. Normalt placeras stolparna med ett avstånd (spannlängd) av cirka 80 till 380 meter. Avståndet kan dock variera beroende på den markprofil som råder inom de olika delområdena längs med ledningssträckningen. Detta får till följd att spannlängden inom vissa delsträckor kan vara både något längre och något kortare än ovan angivet normalavstånd.

2.2. Rasering av befintlig ledning

En rasering inleds vanligtvis med att faslinorna avisoleras. Detta innebär att med hjälp av hjul- eller larvmaskiner försedd med arbetsborg tas faslinorna loss från isolatorkedjorna och läggs i ett linhjul som hängs i isolatorkedjorna. Faslinorna dras därefter in på raseringstrummor.

I nästa arbetsmoment kommer en gräv-, hjul- eller larvmaskin till stolpplatsen för att montera ned regeln och isolatorkedjor och slutligen även stolpbenen. En "gripklo" håller fast stolpbenet medan marken närmast stolpen grävs upp. De impregnerade stolpbenen dras upp i sin helhet och synlig kreosotförorenad jord kring ledningsstolparna omhändertas. Gropen återfylls med liknande jordmassor som finns i området för att undvika eftersjunkning. Omgivande vegetation tillåts växa in över ytan. Bergförankrade stolpben lyfts bort och förankringar i form av bergdubb sågas av intill berget. Eventuella betongfundament bilas ner till marknivån.

2.3. Kvarlämnande av anläggningsdelar i marken

Kreosotimpregnerade stolpar och stagförankringar i mark grävs (oftast) upp. På vissa enskilda platser kan det finnas tydliga motstående platsspecifika intressen som överväger nyttan med att gräva upp marken kring stolpar och stagförankringar. I dessa fall genomförs de åtgärder som ger minst påverkan på miljön i det aktuella området i samråd med länsstyrelse, kommun och markägare.

2.4. Hantering av massor och annat material

Nedtagna stolpar, stålreglar, staglinor, isolatorkedjor och övriga montagedetaljer transporteras bort från ledningen företrädesvis med skogsmaskiner, exempelvis skotare försedda med lastbilsflak.

Material transporteras till upplagsplatser vid farbar väg där raserat material sorteras i olika fraktioner för att därefter omhändertas enligt gällande lagar och förordningar. Allt material som rivs eller tas upp ur mark, i samband med rasering/avveckling, sorteras och återvinns i den mån det är möjligt.

Om återvinning inte är möjlig skickas materialet till deponi hos behörig mottagare.

Material som blir aktuellt att hantera vid raseringen utgörs normalt av metaller (koppar, varmförzinkat stål och aluminium), impregnerat trä, glas, porslin samt mindre mängder plast.

2.5. Föroreningar och risk för spridning till yt- eller grundvatten

Eftersom stolpar och stag innehåller kreosot kommer en saneringsanmälan att lämnas in till de tre berörda kommunerna. Stolpar och stag som varit kreosotimpregnerade klassas som farligt avfall och kommer därmed att skickas till godkänd deponi.

2.6. Samordning inför rasering

Inför raseringen kommer erforderlig tillsynsmyndighet kontaktas angående för att upprätta en anmälan om avhjälpande åtgärder vid förorenad mark.

Samordning av rivning och byggnation kommer ske mellan Vattenfall Eldistribution, Trafikverket och Svenska kraftnät. Trafikverket berörs eftersom de har matarledningar i närområdet och eftersom vissa av deras vägar korsas.

Vid slutbesiktning som utförs av Vattenfall Eldistribution och som sker efter arbetets färdigställande besiktas raseringsarbetet. Eventuella markskador dokumenteras och åtgärdas.

3. Miljöeffekter och föreslagna skyddsåtgärder

Raseringen innebär att markskador kan uppstå när arbetsmaskiner kör i ledningsgatan och längs befintliga vägar i området. Ytor tas tillfälligt i anspråk för uppställning av maskiner och för upplag av massor och material. Arbetet ökar risken för att läckage av drivmedel eller olja från maskiner. Andra effekter av raseringen är ökad trafik, buller och markstörning vid stolplatser. Dessa störningar är endast kortvariga.

Raseringen av den befintliga ledningen kommer innebära att skogs- och jordbruksmark som tagits i anspråk för ledningen kan återgå till sin ursprungliga markanvändning. Raseringen innebär också att kraftledningen inte längre korsar Hjälstavikens naturreservat och Natura 2000-område.

En specifik miljöåtgärdsplan kommer att tas fram av Vattenfall Eldistribution inför raseringen som beskriver vilka värden som finns och vilka skyddsåtgärder som ska vidtas.

3.1. Naturmiljö

Ledningen som ska raseras korsar Hjälstavikens naturreservat och Natura 2000-område med hög biologisk mångfald, och även biotoper med naturvärdesklass 1-4. Hjälstaviken är en mycket värdefull fågelsjö och det finns flera utpekade flygstråk genom området. Naturvärdesinventeringar har genomförts för de nya koncessionerna, se bilaga 2. MKB Litslena-Bålsta bilaga E och bilaga 2. Förenklat underlag Ryssviken bilaga 5 och 6.

3.1.1. Skadeförebyggande skyddsåtgärder

Om de planerade åtgärderna bedöms kunna medföra väsentlig påverkan på naturmiljön avser Vattenfall Eldistribution att genomföra ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken för den planerade raseringen av ledningen.

Om någon skyddad art bedöms påverkas negativt kommer en artskyddsutredning att genomföras, och eventuellt kommer en artskyddsdispens att sökas. Eventuella villkor i beslut kommer att följas.

Bedömning av påverkan på generella biotopskydd och skyddsvärda träd kommer att hanteras via ett 12:6-samråd med berörd länsstyrelse. Eventuella villkor i beslut kommer att följas.

Eventuella invasiva arter kommer att hanteras efter gäller riktlinjer från myndigheter och branschorganisationer.

- Arbete utförs under perioder med tjäle, snö eller torka för att minimera risken för körskador. Stockmattor, körplåtar, avverkningsrester eller tillfälliga broar kan användas vid behov.
- Döda träd, rishögar, stensamlingar och andra strukturer som är av värde för djur och växter får inte köras sönder eller användas för upplagsytor för massor och material.
- Biotoper som omfattas av det generella biotopskyddet snitslas ut i fält innan arbetet påbörjas.

- Tillfälliga vägar och terrängtransport sker med fördel i befintlig kraftledningen, i anslutning till befintliga vägar och på åkermark (som inte är i odling) för att minska risken för skador på natur- och vattenmiljöer.
- Vattenfall Eldistribution kommer att ha dialog med berörda markägare och lantbrukare under raseringen.
- Tillfälliga skador åtgärdas eller värderas och ersätts av Vattenfall Eldistribution.

3.2. Hjälstaviken

För rasering av den befintliga ledningen genom Hjälstavikens naturreservat och Natura 2000-område har dialog inletts med Länsstyrelsen i Uppsala län. Vattenfall Eldistribution har gjort provtagningar under vintern 2025 av stolpar och jord i området för att bedöma föroreningsituationen kring stolpar, stag och fundament. Resultatet av denna provtagning kommer sedan att diskuteras med Länsstyrelsen i Uppsala län, och ligga till grund för diskussioner om att lämna anläggningsdelar i marken.

Eventuellt kommer det krävas dispens från naturreservatsföreskrifter, Natura 2000-prövning, anmälan om vattenverksamhet och dispens enligt kulturmiljölagen för raseringen inom detta område.

Viktigt är dock att poängtera att befintlig ledning till största delen står i åkermark och i betad/slåttad våtmark, två markslag som är påverkade av återkommande störning och där en rasering inte bedöms ha en negativ påverkan.

Anläggningsdelar lämnas endast kvar på platser där de inte kommer ha negativ påverkan på nuvarande och framtida markanvändning, och där miljönyttan av att lämna anläggningsdelar är större än att ta bort dem.

Vattenfall Eldistribution utreder möjligheten att lämna kvar mosställ/fundament i Hjälstaviken tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län, eftersom borttagande av anläggningdelar under mark i dagsläget bedöms ha större negativ påverkan på värdena i Hjälstaviken än om de lämnas kvar.

3.2.1. Konsekvensbedömning

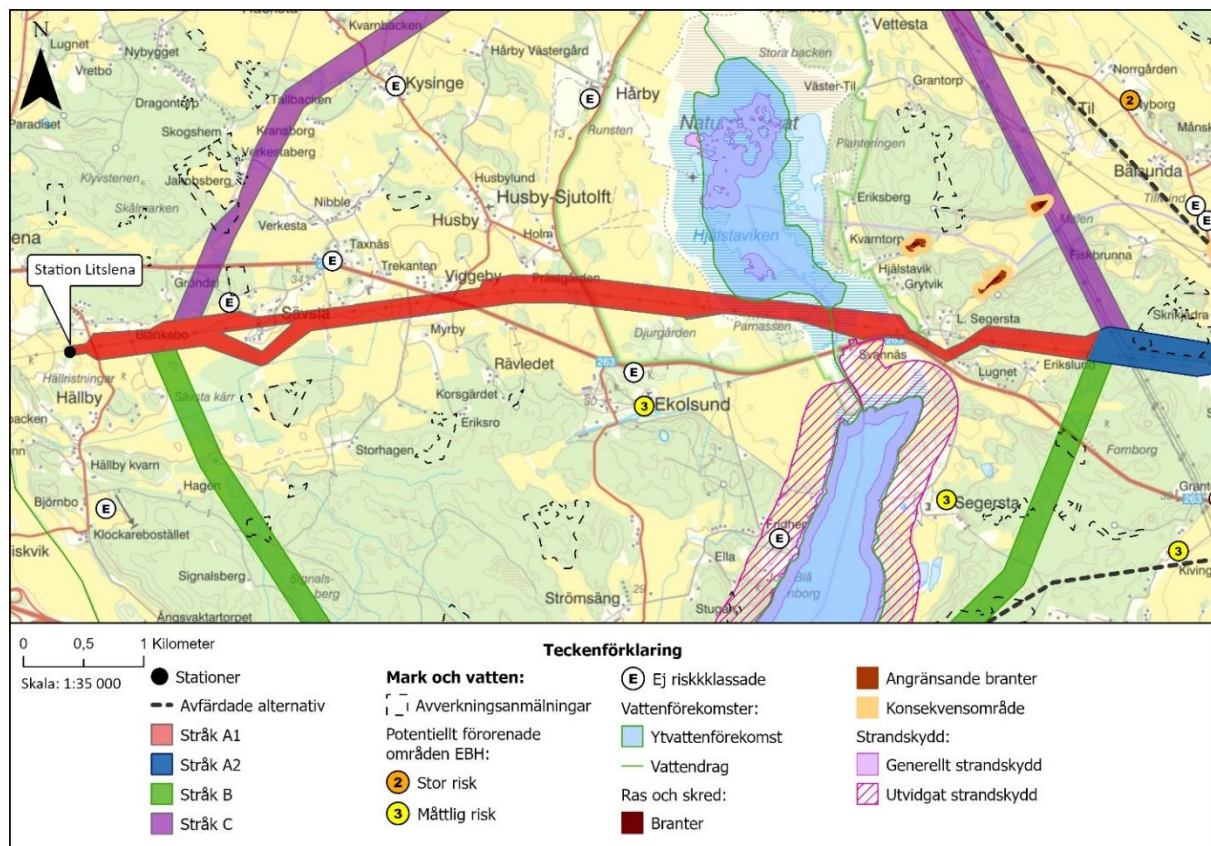
Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan på naturmiljön. Eftersom den befintliga kraftledningen går genom ett område med mycket fågelaktivitet så bedöms raseringen kunna ha en positiv påverkan på fågellivet.

3.3. Mark och vatten

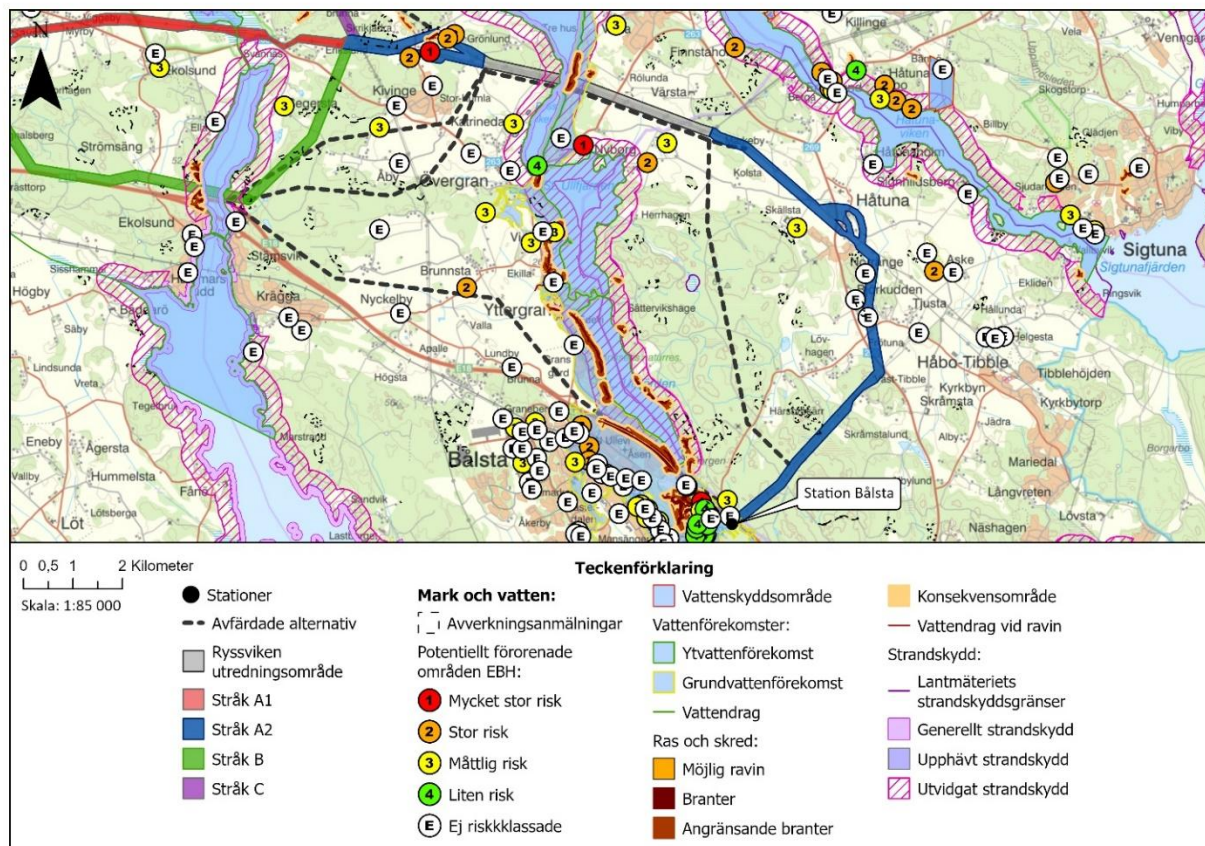
Den befintliga ledningen korsar ett vattendrag och en grundvattenförekomst och tangerar en ytvattenförekomst, samtliga omfattas av miljökvalitetsnormer. Ledningen passerar ett område med generellt strandskydd och ligger i närheten av områden med utökat strandskydd, se figur 3 och 4.

Sträckan Håtuna-Bålsta berör potentiellt förorenade områden enligt EBH och fem områden med risk för erosion, ras och/eller slamströmmar, se figur 3 och 4. De tre potentiellt förorenade områdena har stor och mycket stor risk för förorening, ett område är ej riskklassat.

Återkallelse och rasering av ÄL7 S4, ÄL7 S5, ÄL84

Figur 3. Karta över vatten- och markintressen. Rött och blått stråk är befintlig ledning. Bild från samrådsunderlaget, så samtliga utredda stråk syns.

Figur 4. Karta över vatten- och markintressen. Rött och blått stråk är befintlig ledning. Bild från samrådsunderlaget, så samtliga utredda stråk syns.

3.3.1. Skadeförebyggande skyddsåtgärder

Om det finns behov av avhjälpandeåtgärder vid förorenade område kommer Vattenfall Eldistribution att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet, och följa eventuella villkor som ställs.

Arbete inom strandskyddsområde kommer samrådas med berörd länsstyrelse i 12:6-samråd.

- Diken som omfattas av generellt biotopskydd och områden som omfattas av strandskydd kan antas ha höga värden och ska därmed inte skadas under raseringen.
- Ingen körning direkt i diken får ske. Sönderkörning och grumling får inte ske.
- Vid passage av diken används befintliga eller tillfälliga broar/körplåtar.
- Inga avverkningsrester lämnas i diken och befintlig vegetation längs diken skonas så långt möjligt.

3.3.2. Konsekvensbedömning

Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan vatten och mark.

3.4. Friluftsliv och landskapsbild

Hjälstaviken är utpekad som riksintresse för friluftsliv. Mälaren och dess nordligaste vik Ekoln är utpekade som riksintressen för rörligt friluftsliv. I Enköping kommun är området kring Ekolsund slott utpekad som ett

besöksmål. I Håbo och Upplands-Bro kommuner har inga friluftsområden pekats ut längs ledningen sträckning. Området berörs inte av något landskapsbildsskydd.

De raserade ledningarna kommer att ersättas av nya ledningar på största delen av sträckan.

Den påverkan som kan uppstå av raseringen är tillfälligt ökad trafik, buller och temporära körspår och spår av grävarbeten.

3.4.1. Skadeförebyggande skyddsåtgärder

- Vid rasering ska eventuella motionsspår, leder och stigar märkas ut och körning minimeras i dessa områden.
- Uppläggning av röjningsavfall och byggmaterial ska inte förekomma där detta riskerar att hindra framkomligheten.

3.4.2. Konsekvensbedömning

Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan på friluftsliv och landskapsbild.

3.5. Kulturmiljö

Den befintliga ledningen går genom ett område som är mycket rikt på kulturmiljövärden. Befintlig ledning korsar tre kulturmiljövårdsområden utpekade av Länsstyrelsen i Uppsala län och ett kulturmiljövårdsområde enligt MB 3 kap 6 §.

Den påverkan som kan uppstå av raseringen är tillfälligt ökad trafik, buller och temporära körspår och spår av grävarbeten.

3.5.1. Skadeförebyggande skyddsåtgärder

Om de planerade åtgärderna bedöms kunna medföra väsentlig påverkan på kulturmiljön avser Vattenfall Eldistribution att genomföra ett samråd enligt kulturmiljölagen för den planerade raseringen av ledningen.

- Vid rasering kommer arbetsvägar och stolpplatser anpassas utifrån lokalisering av kända fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar så att de inte kommer till skada. Närliggande lämningar markeras ut i fält.
- Ingen körning kommer tillåtas över eller i direkt anslutning till lämningarna.
- Inga upplag får placeras på lämningarna.
- Om det vid arbete med den planerade ledningen skulle påträffas hittills okända lämningar, som kan antas vara fornlämningar, kommer den del av arbetet som berör lämningen avbrytas och fyndet anmälas till länsstyrelsen enligt 2 kap. 10 § kulturmiljölagen.

3.5.2. Konsekvensbedömning

Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan på kulturmiljövärden.

3.6. Infrastruktur, markanvändning och planer

Svenska kraftnät, Trafikverket och E.ON har ledningar i närområdet. Det finns också ett antal mindre vägar och E18. Det finns några detaljplaner som den befintliga ledningen passerar. Ledningen korsar områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt miljöbalken 3 kap 9 § första stycket.

Den påverkan som kan uppstå av raseringen är tillfälligt ökad trafik, buller och temporära körspår och spår av grävarbeten. Inom detaljplanelagt arbete krävs samordning med fastighetsägaren.

3.6.1. Skadeförebyggande åtgärder

- Vattenfall Eldistribution avser utföra raseringen i dialog med ansvarig väghållare.
- Erforderliga avtal och tillstånd kommer att upprättas och sökas.
- Under raseringen anläggs tillfälliga skyddsanordningar över vägar.
- Byggnation får inte påverka drift eller säkerhet för kraftledningar i området. Om driftstopp krävs under byggnation ska dialog tas med berörd ledningsägare.
- Vattenfall kommer ha dialog med berörda verksamhetsutövare inför raseringen.

3.6.2. Konsekvensbedömning

Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs, och samordning sker, så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan på infrastruktur, markanvändning och planer.

4. Samlad bedömning

Vattenfall Eldistribution gör bedömningen att om skyddsåtgärder följs, och samordning sker, så kommer raseringen endast ha en liten negativ påverkan på förekommande värden och intressen. Fortsatt dialog med berörda markägare, ledningsägare, väghållare och myndigheter kommer hållas. Villkor som ställs i samråd och beslut kommer följas och sammanställas i en miljöplan för raseringen.

2026-01-08

2026-100024-0001